

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 12:00 uur d.d. 17 maart – 12:00 uur d.d. 18 maart

5.1.2e

Directie Communicatie

Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen Nederlanders met zorgen over het AstraZeneca-vaccin 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- De snel op elkaar volgende ontwikkelingen rond de mogelijke bijwerkingen van het AstraZeneca-vaccin worden tijdelijk wat overschaduwd door de verkiezingen. Gistermiddag adviseert de WHO landen om vooralsnog door te gaan met het toedienen van het AstraZeneca-vaccin. Vandaag sluit WHO Europa zich aan bij dat advies. Vandaag wordt uitgekeken naar de nieuwe bevindingen van het EMA die vanmiddag bekend worden gemaakt.
- Ook voor de presentatie van het Digital Green Certificate door de Europese Commissie was relatief weinig ruimte in de mediaberichtgeving (al was natuurlijk al veel bekend vóór de presentatie). Het valt Trouw en de Volkskrant op dat de Europese Commissie er bewust voor kiest om de woorden 'vaccinatiepaspoort' en 'vaccinatiecertificaat' te mijden.
- In een opiniestuk in NRC -Tijd voor een volgende stap in het coronabeleid'- waarschuwt arts-microbioloog en OMT-lid Marc Bonten voor een 'wankel evenwicht, met nieuwe problemen' als door vaccinatie bijna alle kwetsbaren beschermd zijn en de kans op een gezondheidszorginfarct klein wordt. Als de twee criteria waarop al een jaar gestuurd wordt (het beschermen van kwetsbaren en het voorkomen van een gezondheidszorginfarct) vervallen, zou het kompas opnieuw ingesteld moeten worden en daarvoor moet een aantal [lastige] vragen beantwoord worden. Volgens het OMT-lid kan het demissionair kabinet de hete aardappel niet doorschuiven naar een volgend kabinet. "Wederom is een belangrijk besluit nodig, dat dit keer met misschien maar tien procent van de gewenste kennis genomen moet worden."

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)

-

Informatiebehoefte
Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Via de social mediakanalen van VWS komen leeft kritiek op de snelheid van vaccineren. Maar ook kritiek op het vaccineren zelf; 'Straks wordt het alsnog verplicht anders komen we nergens meer binnen'. En ook nog steeds berichten dat de vaccins nog steeds in de experimentele fase zitten, 'proefkonijnen' wordt hier gezegd. Ook hadden een aantal mensen nog kritiek op de manier waarop de medische hoog-risicogroepen zijn ingedeeld. Ten slotte benoemen mensen hun zorgen omtrent het AstraZeneca-vaccin.
- Via de social mediakanalen van minister De Jonge komen veel reacties binnen op het lagere aantal besmettingen in de verpleeghuizen. Mensen zeggen dat dit komt omdat veel mensen na het krijgen van een vaccin zijn overleden. Ook benoemen mensen dat de doelgroep die juist wél in het ziekenhuis komt, nog altijd op een vaccin wachten. Zij willen dat het vaccineren sneller gaat. Ook wel wat positieve reacties, zij zijn gewoon blij met dit resultaat.

Welke informatievragen worden beantwoord?

- De Volkskrant beantwoordt vier vragen over het wetsvoorstel van de EU voor een 'Digital Green Certificate': 1) Wat stelt de Commissie precies voor, 2) Is dat technisch mogelijk, 3) Nog geen 10% van de Europeanen is ingeënt, waarom dan al een vaccinatiepaspoort? En 4) Wat vinden de leiders van EU-commissievoorzitter Ursula von der Leyen?

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Europees Commissievoorzitter Ursula von der Leyen** presenteert het wetsvoorstel voor het plan voor een Digital Green Certificate (vaccinatiepaspoort). Volgens het plan blijven de EU-landen ook zelf verantwoordelijk voor beperkende maatregelen die ze aan toeristen en andere bezoekers opleggen, zoals een verplichte quarantaine uit landen waar een heel hoog besmettingsrisico is. Maar dergelijke maatregelen moeten dan wel voor alle dragers van de pas gelden, stelt het dagelijks EU-bestuur. De gestandaardiseerde pas moet door alle EU-landen worden erkend. Die moeten er, evenals het Europees Parlement, dan ook eerst mee instemmen.
- Amerikaanse virologen hebben vorige week in de staat Oregon de zogenaamde Eek-mutant aangetroffen in de Britse variant van het coronavirus. Daarmee is een combinatie ontstaan van het virus dat zich én sneller verspreidt én dodelijker is én beter bestand is tegen vaccins.
- Er zijn mogelijk vier mensen besmet geraakt tijdens het proefconcert van André Hazes op 7 maart in de Ziggo Dome. Het concert was onderdeel van een serie proefevenementen van Fieldlab Evenementen. Tijdens het dancefeest, een dag eerder, zijn geen mensen besmet. Ruim 84% van de bezoekers van het Back to Live-dance event en 86% van de bezoekers van het concert van Hazes hebben een tweede coronatest ondergaan. Bij de eerdere proeven lag dat aantal op een kleine 80% en 82%.
- Vandaag is de officiële start van het nieuwe buddy-project van HandicapNL. Volgens de organisatie zijn door de coronamaatregelen jongeren met een handicap veel meer dan anderen geïsoleerd van de rest van de wereld. Een vriendschapsproject met buddy's moet iets gaan doen aan de eenzaamheid en het isolement van jongeren met een

lichamelijke of verstandelijke beperking. Tientallen jongeren zijn al aan de slag als maatje voor leeftijdsgenoten met een handicap. Alleen al af en toe een belletje om te vragen hoe het gaat, helpt jongeren met een handicap uit hun isolement.

- Volgens **Wereldtandartsenorganisatie FDI** hebben de lockdowns en coronamaatregelen van het afgelopen jaar ook geleid tot een 'tandheelkundige ramp'. FDI zegt dat veel meer mensen dan normaal kampen met gaatjes of problemen met het tandvlees. Ook zijn er vaak meer problemen met het gebit tegelijkertijd. In veel landen waren tandartsen en mondhygiënisten in de lockdowns gesloten. Volgens de FDI hebben veel mensen daarna de controle laten schieten, uit angst om besmet te raken met het coronavirus. "Mensen gingen alleen naar de tandarts bij extreme pijn. Velen hebben ernstige gaatjes en infecties, wat de behandeling moeilijker maakt." Verder wijst de tandartsenorganisatie erop dat mensen vaker gedwongen thuis waren, waardoor er ook meer gesnoept werd. Ook dat leidt tot een slechtere gezondheid van het gebit. De FDI waarschuwt dat mensen hun angst voor de tandarts opzij moeten zetten, en toch gewoon het gebied moeten laten controleren.

AstraZeneca

- De **WHO** adviseerde gisteren landen om voorsnog te blijven inenten met het vaccin van AstraZeneca omdat de voordelen zwaarder zouden wegen dan de risico's. **Hans Kluge, directeur WHO Europa** bevestigt dit advies vandaag: "Op dit moment weten we niet of sommige of alle aandoeningen zijn veroorzaakt door andere toevallige factoren", zei Kluge. "Op dit moment wegen de voordelen van het vaccin echter veel zwaarder dan de nadelen, en het gebruik ervan moet worden voortgezet om levens te redden." De organisatie meldt dat op dit moment een comité van experts nog bezig is met het bestuderen van de laatste data over de veiligheid. Zodra dat is afgerond deelt de WHO de bevindingen. Het vaccinveiligheidscomité van de WHO komt morgen met een oordeel over de veiligheid van het vaccin.
- Het **EMA** velt vandaag een oordeel over mogelijke zeldzame bijwerkingen van het coronavaccin van AstraZeneca. De deskundigen onderzoeken meldingen over stolselvorming in het bloed (trombose) in de dagen na de prik. In een versnelde procedure wordt alle beschikbare informatie beoordeeld en zal de EMA 'alle aanbevelingen doen die nodig zijn om risico's te minimaliseren en de gezondheid van patiënten te beschermen'.
- **Europees Commissievoorzitter, Ursula von der Leyen** meldt dat AstraZeneca minder doses van haar vaccin levert in het 2^e kwartaal. 70 miljoen in plaats van 180 miljoen.
- In België zijn tot nu toe elf meldingen van bloedstolsels of trombose na het inenten met het AstraZeneca-vaccin binnengekomen. Het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG) zegt dat zes van die gevallen als niet-ernstig worden beschouwd, vijf wel. Twee ernstige gevallen worden verder onderzocht.
- De Britse **premier Boris Johnson** is aan de beurt voor een inenting. Hij zegt dat het zeker het AstraZeneca-vaccin zal zijn. De premier ging niet in op de onrust over mogelijke bijwerkingen.

Onderzoeken

- Uit de laatste cijfers van de **Stichting Nationale Intensive Care Evaluatie (NICE)** blijkt dat van de huidige 565 patiënten met Covid-19 op de ic het merendeel afkomstig is uit de groep 65- tot 69-jarigen (116) en 60- tot 64-jarigen (114). Ter vergelijking: over de hele crisis bezien was de meest voorkomende leeftijdsgroep op de ic volgens NICE die tussen de 70 en 74, met bijna 1600 op een totaal van bijna 9400, gevolgd door de mensen tussen 60 en 69. "Vooral tijdens de eerste golf zagen we hen het meeste terug op de ic", vertelt Piet Melief, intensivist in het Alrijne-ziekenhuis in Leiderdorp, landelijk coördinator ic-capaciteit en bestuurslid van de Nederlandse Vereniging voor Intensive Care (NVIC). "Aan het begin van de tweede golf in september kwamen juist meer jonge mensen op de ic terecht, waarna het in de loop der maanden weer opschoof naar boven. Maar nu krijgen we ook de indruk dat de leeftijd langzaam weer naar beneden verschuift." Met name bij de wat jongere groepen die op de ic opgenomen worden, de eind-veertigers en begin-vijftigers, treedt nog weleens 'happy hypoxia' op, stelt Melief. "Dan voelen ze zich vaak niet erg slecht, waardoor ze later aan de bel trekken en zieker binnenkomen dan anders het geval was geweest. Het gebeurt dan ook dat mensen er in eerste instantie niet eens zo slecht bij zitten, maar dat je je dan bij de metingen een hoedje schrikt en ze snel op de ic belanden."
- Uit de eerste, grootschalige [analyse van herbesmettingen](#) met corona, uitgevoerd in de teststraten van Denemarken, blijkt ouderen die eenmaal corona hebben gehad, een aanzienlijke kans hebben om na een aantal maanden opnieuw met het virus besmet te raken. Na een half jaar is ruim de helft van de 65-plussers weer bevattelijk voor corona-infectie. Bij mensen onder de 65 is dat ruwweg één op de vijf. Van ruim elfduizend Denen die tijdens de eerste golf positief testten voor het virus, bleken er 72 tijdens de tweede golf opnieuw positief te testen nadat ze klachten kregen. Dat lijkt weinig, maar is 'relatief alarmerend', stelt artsblad *The Lancet* in een [begeleidend commentaar](#). Het betekent in elk geval dat vooral ouderen die eenmaal corona hebben gehad, nog altijd moeten oppassen, benadrukt ook het onderzoeksteam, verbonden aan het Deense laboratorium het Statens Serum Institut. Een belangrijke kanttekening maakt het team ook: niet duidelijk is hoe ziek men de tweede keer werd. Immunologen vermoeden dat corona de tweede keer wel eens [minder ernstig kan uitpakken](#), omdat het afweersysteem zich het virus dan nog herinnert en er sneller tegen in actie kan komen. Daar staat tegenover dat de kans op herinfectie uitgerekend bij ouderen groter is, een groep die toch al kwetsbaarder is, aldus onderzoeksleider Steen Ethelberg in een toelichting. 'Aangezien ouderen ook meer kans hebben op ernstige ziekteverschijnselen, onderstrepen onze bevindingen hoe belangrijk het is om beleid te voeren dat ouderen beschermt tijdens de pandemie.' Het goede nieuws is dat de meeste mensen na een coronabesmetting in elk geval een halfjaar beschermd lijken, blijkt uit de Deense cijfers. Daarna is gemiddeld nog altijd 80% van alle mensen immuun. Maar bij ouderen is dat veel lager: 53% van de 65-plussers kan dan opnieuw geïnfecteerd

raken, becijferen de Denen. Dat zijn 'zorgwekkende cijfers', oordelen ook twee Britse hoogleraren in een [begeleidend commentaar](#). Ethelberg gaat ervan uit dat vaccinatie de problemen deels kunnen oplossen, omdat vaccins vaak beter beschermen dan een gewone infectie. Natuurlijke virussen beschikken immers over moleculaire trucjes om de afweeropbouw te verstoren, en vaccins niet. Onduidelijk is nog of de cijfers ook opgaan voor de nieuwere varianten van het virus, benadrukken de Denen. Er zijn veel aanwijzingen dat vooral de Zuid-Afrikaanse en de Braziliaanse varianten van het virus voor herbesmetting kunnen zorgen. De varianten hebben andere stekels, waar antistoffen tegen het 'klassieke' coronavirus minder greep op hebben. Voor een deanalyse volgde het team 20 duizend zorgmedewerkers, een beroepsgroep die veel met coronapatiënten in aanraking komt. Van de zorgmedewerkers die tijdens de eerste golf besmet raakten, kreeg ongeveer één op de honderd de ziekte in het najaar opnieuw. Ook dat vertaalt zich naar een bescherming tegen herinfectie van zo'n 80%. Of die immuniteit tegen corona op langere termijn nog verder wegzakt, weet niemand: daarvoor is de ziekte nog te nieuw. Van de nauw verwante coronavirussen sars en mers is echter bekend dat de natuurlijke immuniteit er tegen tot zo'n drie jaar aanhoudt, merken de wetenschappers op.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- -

Betekenisgeving

- Het valt Trouw en de Volkskrant op dat de Europese Commissie er bewust voor kiest om de woorden 'vaccinatiepaspoort' en 'vaccinatiecertificaat' te vermijden. Trouw stelt dat het eigenlijk een 'ik-ben-niet-ziek-door-covidbewijs' is. Volgens de krant blijven critici zich zorgen maken over mogelijke discriminatie nu het aantal volledig gevaccineerden onder de EU-bevolking nog onder de 5% ligt. Ook vrezen sommige critici dat dit nieuwe, mogelijk privacygevoelige systeem, een 'blijvertje' is.

AstraZeneca

- **OMT-lid Diederik Gommers** zegt in de podcast Virusfeiten (NPO Radio1) dat hij het vaccineren met AstraZeneca twee weken stopzetten veel te lang vindt. Hij stelt dat trombose veel vaker voor komt en zeker ook na infectie met COVID-19. Gommers zegt hierover: "Het is goed om een time-out van 24 uur te doen, maar als je ziet dat er geen directe relatie is met het vaccineren, moet je door".
- **Volkskrant-columnist Harriet Duurvoort** stelt dat we 'als de donder' het prikken met AstraZeneca moeten hervatten: "Tegenover de handvol Europeanen die mogelijk bezwaken zijn aan het AstraZeneca vaccin ontvielen ons door corona tot nu toe bijna 1 miljoen Europeanen." Duurvoort stelt dat mensen zelf de afweging moeten kunnen maken om wel of niet gevaccineerd te worden met dit vaccin. De columnist zou deze week zelf een uitnodiging krijgen voor een vaccinatie met het AstraZeneca vaccin, omdat zij informeel zorgverlener is volgens de Wet langdurige zorg.
- Dagblad Trouw interviewt **hoogleraar observationele data-analyse, Miriam Sturkenboom**. Zij heeft de leiding over het internationale team dat namens de EMA berekent hoe vaak bloedproppen en bloedplaatjesarmoede normaal gesproken in bepaalde leeftijdsgroepen voorkomen. Met deze informatie evalueert de EMA vandaag of dit een nieuwe bijwerking kan zijn van AstraZeneca vaccinaties. Om het volgsysteem, dat Sturkenboom in 2020 heeft opgezet, nog effectiever te maken doet zij de oproep aan het ministerie van VWS om partijen met patiëntendata aan te moedigen zich bij haar systeem aan te sluiten zodat er meer data beschikbaar komt. Op dit moment is de organisatie te afhankelijk van de inzet van losse organisaties die informatie aanleveren.

Hoe wordt naar de overheid(saanpak) gekeken?

- In een opiniestuk in NRC ('Tijd voor een volgende stap in het coronabeleid') waarschuwt **arts-microbioloog en OMT-lid Marc Bonten** voor een 'wankel evenwicht, met nieuwe problemen' als door vaccinatie bijna alle kwetsbaren beschermd zijn en de kans op een gezondheidszorginfarct klein wordt. Bonten ziet dat met het vaccinatieprogramma 'dat op stoom komt', de bestrijding van Covid-19 een nieuwe fase in gaat. Volgens Bonten verandert het succes van de vaccinaties 'de kaders waarbinnen beleid gemaakt moet worden'. Als de twee criteria waarop al een jaar gestuurd wordt (het beschermen van kwetsbaren en het voorkomen van een gezondheidszorginfarct) vervallen, zal het kompas opnieuw ingesteld moeten worden en daarvoor moet een aantal vragen beantwoord worden, zo stelt het OMT-lid; "Welke ziekte last ten gevolge van Covid-19 zijn we bereid te accepteren als we daarmee alle maatregelen, of een groot deel daarvan, kunnen loslaten? Vinden we bijvoorbeeld tweehonderd patiënten op de intensive care acceptabel, ook al zijn dat dan vooral jongeren en in de wetenschap dat enkelen van hen zullen sterven? Of mogen er dat maximaal vijftig zijn? Vinden we duizenden besmettingen bij jongeren acceptabel, wetende dat een nog onbekend aantal langdurig klachten zal houden? En als we dat niet willen, welke maatregelen vinden we dan proportioneel om dit te voorkomen?" Volgens Bonten zouden deze vragen wel eens heel snel actueel kunnen worden en "...het is dus nu de tijd om ze te beantwoorden". Volgens het OMT-lid kan het demissionair kabinet de hete aardappel niet doorschuiven naar een volgend kabinet. "Wederom is een belangrijk besluit nodig, dat dit keer met misschien maar tien procent van de gewenste kennis genomen moet worden," zo sluit hij af.